

V dnes již klasické knize Primitivní kultura uvádí její autor britský antropolog Edward Tylor, že systémy lidského chování a myšlení nejsou zanedbatelné. Podléhají přírodním zákonům stejně jako jiné přírodní jevy a tudíž je můžeme vědecky studovat. Tylorova definice kultury má stále dávat přehled o tom co je to kultura a co do ní patří.

Kultura je celek, který se skládá ze znalostí, víry, umění, morálky, práva, správy a dalších schopností a obyčejů, které člověk získal jako člen společnosti (Tylor 1871/1958).

Nejdůležitější na této definici je věta „získal jako člen společnosti! Tylorova definice se zaměřuje na víru a chování lidí, které nezískali biologickou dědičností, ale životem ve společnosti, která měla a učila ho určité kulturní tradici. Proces, kterým se dítě učí kulturním tradicím svého národa se nazývá akulturace.

Kulturní chování je naučené

Jednoduchost s jakou se děti učí kulturním tradicím je odrazem jedinečné schopnosti hominidů se učit. Existuje několik druhů učení, které máme společné s ostatními zvířaty. Jedním druhem je učení z jednotlivých situací, kdy se zvíře učí ze své vlastní zkušenosti, např. to, že se vyhýbá ohni, protože se jednou spálilo. Učení se ze sociálních situací, kdy se učí jeden člen sociální skupiny od druhého, k tomu ještě není potřeba jazyka, aby se dorozuměli. Např. vlci se učí loveckým strategiím od jiných členů smečky. tento druh učení je nejdůležitější v životě nižších a vyšších primátů. Posledním druhem učení je tzv. kulturní učení. Tento druh učení je založen na jedinečné schopnosti člověka vytvářet a užívat symboly, znamení, které nemusí mít žádné spojení s předmětem, který představují.

Zásadní zvrát ve vývoji hominidů právě znamenala schopnost kulturního učení. Právě prostřednictvím kultury lidé tvoří, myslí a nakládají se svými myšlenkami. Vytvořili si a používají systémy symbolů.

Antropolog Clifford Geertz definuje kulturu jako myšlenky zachycené symboly a přenášené kulturním učením. Kultura se přenáší množstvím mechanismů, jako plánování, pravidla, konstrukce. Počítačová odborníci tomu říkají programy řídicí chování. Těmto programům se lidé učí akulturací. Pomalu si osvojují tradiční systém symbolů a názorů, které potom užívají k definování světa, vyjádření svých pocitů a vynášení soudů. Tento systém jim pomáhá řídit jejich chování a názory po celý život.

Každý člověk v dětství začíná ať už vědomě nebo nevědomky se učit kultuře svého národa. Děje se tak prostřednictvím styku s ostatními členy komunity a tak dochází k akulturaci. Někdy přímo rodiče učí děti kulturnímu chování např. když mu říkají, že má za všechno poděkovat, zdravit starší osoby a podobně.

Kultura se také přenáší pozorováním. Děti se zajímají o dění kolem sebe. Přizpůsobují své chování ne proto, že jim to dospělí nařizují, ale na základě svého vlastního pozorování a postupného poznávání co je dobré a co je špatné. Kulturní chování lze také přenášet nevědomky (učit se mu nevědomky).

Kultura je založena na symbolech

Symbolické myšlení se vyskytuje pouze u člověka, proto říkáme, že je jedinečné a ve vývoji Homo sapiens sapiens znamenalo absolutní mezník. Antropolog Leslie White definuje kulturu jako „ v závislosti na symbolech kultura se skládá z nástrojů, užitkových předmětů, ošacení, ornamentů, institucí, víry, rituálů, her, uměleckých děl, jazyka a dalších“ (White 1959).

Podle Whitea vznikla kultura v okamžiku, kdy naši předkové nabyli schopnosti užívat symbolů.

Symbol je slovně pojmenovatelný nebo nepojmenovatelný objekt v jazyce nebo kultuře, něco, co zastupuje jinou věc. Mezi symbolem a symbolizovaným objektem nemusí existovat žádná spojitost. Domácí štěkající mazlíček už není jen pes, chien, hund nebo mbwa jak je pes

nazýván v češtině, francouzštině nebo svahilštině. Většinou má váš domácí pes jméno, které symbolizuje pojem pes. Samotná řeč je jedním z výlučných vlastností druhu Homo sapiens. Žádný jiný živočišný druh si nevytvořil tak složitý způsob dorozumívání.

Symbole jsou povětšinou vyjádřeny slovně. Existují ovšem neverbální symboly jako vlajky symbolizující státy, znaky firem (tři pruhy firmy Adidas pozná na první pohled každý).

Symbolem katolicismu je svěcená voda.

Pro všechny symboly platí, že spojení mezi symbolem (voda) a tím co symbolizují (svatost) je stále tedy konvenční. Ve skutečnosti voda není o nic svatější než třeba mléko, krev nebo jiná tekutina. Svěcená voda se od obyčejné vody z vodovodu chemicky nijak neliší. Svěcená voda v římskokatolickém kultu představuje symbol, tento symbol se stal součástí mezinárodního kulturního systému. Obyčejná věc (voda) je symbolem katolického náboženství, které se učením přenáší z generace na generaci již tisíc let.

Po stovky nebo dokonce tisíce let mají lidé schopnosti, které umožnily vznik kultury. Jsou to především schopnost učit se, myslet s symbolem, dorozumívat se jazykem a užívat nástrojů a dalších kulturních vymožeností tak, aby byli schopni obývat určité přírodní prostředí.

Každá ze současných světových populací má schopnost užívat symbolů, což znamená schopnost vytvořit vlastní kulturu. Naši nejbližší příbuzní (šimpanzi a gorily) mají jen rudimentální schopnosti kulturního chování. Ovšem žádný jiný živočišný druh si nevytvořil schopnosti podmiňující vznik kultury, to znamená učení, komunikaci prostřednictvím jazyka, uchovávat, zpracovávat a využívat informace stejně jako my.

Vztah kultury k přírodě

Jednou jsem přijel do tábora po 17 hod. Bylo mi horko a měl jsem obrovskou chuť skočit do jezera. Ale přečetl jsem si táborová pravidla, která zapovídala koupání po 17 hodině. Jezera v přírodě po 17. hodině nezavírají to dělají jen kulturní jezera.

Kultura nám odjímá vlastnosti, které máme od přírody společné se zvířaty a učí nás tyto vlastnosti vyjadřovat jiným způsobem. Všichni lidé musí jíst, ale kultura nás učí, kdy máme jíst a jakým způsobem a co máme jíst. V mnoha kulturách světa včetně České republiky lidé jedí hlavní jídlo (obědvají) v poledne. V USA dávají přednost větší večeři. Angličané snídají ryby, Američané ovesné vločky a my třeba chleba s máslem.

Podobně jako tomu bylo na táboře, člověk je vždy spojen s nějakým kulturním okruhem, který má stovky pravidel. Lidský organismus, aby mohl žít se musí zbavit odpadních látek. V některých kulturách lidé defekují ve stoje, v jiných naopak v sedě. Francouzští muži se nestydí močit ve veřejných záchodcích umístěných na ulici, oddělených od kolemjdoucích jen zástěnou. Ženy v Andách močí na ulici do příkopu. Mají široké sukně, které jim poskytují dostatek soukromí. Tyto zvyky jsou součástí kulturních tradic a převedly zvyky nutné k přežití (získané od přírody) v kulturní tradice.

Kultura může být obecná nebo lokální

Všechny lidské populace co jich na zemi je si vytvořily vlastní kulturu. Kultura je tedy obecným znakem rodu Homo. To je kultura v obecném smyslu slova, to spolu sdílejí všichni hominidé. Ale antropologové užívají slovo kultura k popisu specifických kulturních tradic různých národů. To je kultura v lokálním slova smyslu. Schopnost vytvořit kulturu je jak jsme už řekli výlučně lidskou vlastností, každá lidská společnost si vytvořila vlastní kulturu, které se od sebe liší. Všichni lidé se od malička setkávají a jsou seznamováni s množstvím kulturních pravidel, vytvářených a přenášených po dlouhou dobu z generace na generaci. To jsou kulturní tradice, které studu jí antropologové.

Z hlediska antropologů zahrnuje kultura mnohem víc než chuť, duševní schopnosti, vzdělání a umění. Nejen lidé, kteří vystudovali střední školu ale všichni jsou tzv. kulturní lidé.

Nejzajímavější a nejdůležitější kulturní pravidla jsou ta, která provázejí každého člověka denně to jsou ta, která vstřebávají děti během jejich akulturace.

Kultura zahrnuje znaky, které bychom mohli považovat za triviální, tak obvyklé, než aby se jimi mohly zabývat seriózní studie jako třeba tzv. masová kultura. Abychom porozuměli současné kultuře musíme svoji pozornost zaměřit na televizi, restaurace rychlého občerstvení, sport a další zábavní podniky. Jako projev kultury je pro kulturního antropologa rovnocenný rokový zpěvák a dirigent filharmonie nebo komis a kniha ověřená literárními cenami.

Kultura je sdílená

Kultura není znakem jedince jako individuality, nýbrž všech jedinců, kteří tvoří skupinu. Kultura je vždy přenášena ve společnosti. Kultuře se můžeme naučit prací, posloucháním, mluvením vlastně komunikací s jinými lidmi. Společné kulturní tradice, hodnoty, historie, způsob myšlení překlenují rozdíly mezi individuálními vlastnostmi lidí. Akulturace nás sbližuje prostřednictvím sdílených zkušeností.

Akulturace působí taky obráceně. Rodiče mohou být akulturováni svými dětmi (v dnešní době např. práce s počítačem se učí rodič od svého potomka).

Ačkoliv se kultura konstantně vyvíjí, její základní hodnoty jako je světový názor, výchova dětí přetrvává.

Kultura má určitá pravidla

Kultura není jen nějaký slepenec pravidel a názorů, ale integrovaný, systém s určitou strukturou. Pravidla, instituce, názory a hodnoty jsou navzájem spojeny. Pokud se změní jeden z nich postihne změna i ostatní. Např. v padesátých letech bylo obecně přijímaným pravidlem, že ženy budou doma s dětmi a budou se starat o domácnost. V současné době většina žen touží po vzdělání a chtějí udělat kariéru v zaměstnání.

Když ženy začaly pracovat změnil se jejich postoj k manželství, mateřství, rodině a dětem. Běžnými se stalo soužití bez manželského svazku, uzavírání sňatku mnohem později než dříve, a rozvody se také staly častými. S ekonomickými změnami se změnily i postoje a chování v práci, role v rodině, manželství.

Kultura není omezená kulturu pouze na hlavní ekonomickou aktivitu a sociální strukturu. Je to souhrn hodnot, nápadů a postojů. V každé kultuře světa jsou jejím nositelům společné některé znaky osobnosti. Některé kulturní prvky mohou být vyjádřeny prostřednictvím notoricky známých symbolů. Jako např. fertilita nebo militarismus. Každou kulturu charakterizuje určitý soubor základních hodnot. tyto hodnoty nám pomáhají od sebe jednotlivé kultury rozeznat. Např.

Lidé užívají kulturu kreativně

I když nám kulturní pravidla určují co a jak dělat, pokaždé se jejich diktátem neřídíme. Každý člověk si totiž může jedno a totéž pravidlo vysvětlovat po svém. Lidé si kulturní pravidla většinou modifikují svým potřebám, než by je striktně dodržovali. I když v obecném slova smyslu samozřejmě pravidla dodržují. Některá pravidla lidem jsou násilím vnucena např. omezení rychlosti na silnicích. Někteří antropologové dělí kulturu na tzv. ideální a reálnou kulturu. Do ideální kultury řadíme pravidla, obecně známá, o kterých všichni lidé vědí, že by je měli dodržovat a většinou při výzkumech říkají, že je dodržují (např. pravidla silničního provozu). Reálná kultura je kategorie obsahující chování člověka ve skutečnosti, jak je může antropolog zjistit vlastním pozorováním.

Kulturu můžeme také rozdělit na veřejnou a kulturu jednotlivce a to jak ideální tak reálnou. Antropology kromě kultury veřejné, to znamená kulturních pravidel společnosti, zajímá neméně myšlení, chování a pocity jednotlivce. Jednotlivec je s kulturou přímo spojen, protože sociální život je proces, při němž přijímá zprávy (kulturní informace) od většiny společnosti v

níž žije. Člověk ať už sám nebo ve skupině zase naopak ovlivňuje kulturu tím, že vyjadřuje své vlastní pocity a sděluje je svému okolí.

Antropologie a psychologie se spolu stýkají v tzv. psychosociální antropologii, která se zabývá etnografickými odlišnostmi a podobnostmi lidské psychiky a myšlení v různých kulturách. Psychologická antropologie se také zaměřuje na jednotlivce, protože studium všech kulturních procesů vyžaduje spojení pohledu na jednotlivce i celou skupinu.

Kultura se adaptuje a kazí

Způsob jakým se lidé vyrovnávají s nepříznivými podmínkami přírodního prostředí je jak jsme si říkali dříve buďto na bázi biologického se přizpůsobení organismu, nebo kulturní přizpůsobení, kdy si člověk přizpůsobuje prostředí svým potřebám. Právě kulturní adaptace využívají symboly, nástroje a další kulturní vymoženosti. I když pořád dochází k biologickým adaptacím, v průběhu trvání lidské populace se stále více zvyšuje význam adaptace kulturní. Někdy adaptivní chování pomůže krátkodobě přežít jednotlivci, ale ohrozí z dlouhodobého hlediska možnost přežití celé skupiny. Proměny kultury a její adaptace lidmi jim zlepšují život, ale zároveň exploatují přírodní zdroje. Když odhlédneme od zásadního postavení kulturní adaptace ve vývoji člověka, mohou být některé znaky kultury pro člověka škodlivé. Určující zánik skupiny. Mnoho znaků moderní současné kultury jako přelidnění, nerovnoměrné rozdělní potravních zdrojů na naší planetě, nadměrná spotřeba, ničení životního prostředí jsou součástí kultury, které rozhodně z dlouhodobého hlediska nepřispívají k možnosti přežití lidské populace po dlouhou dobu. Naopak přispívají k jejímu rychlému zániku.

Úrovně kultury

V současném světě můžeme vysledovat několik kulturních úrovní. Národní, mezinárodní a jednotlivých skupin, uvnitř národa, tzv. subkultur.

Národní kultura se skládá ze zkušeností, názorů, víry, naučeného chování, a hodnot, které spolu navzájem sdílejí příslušníci jednoho národa.

Mezinárodní kultura je termín pro tradice, které překračují hranice národů a jsou rozšířeny po celém světě. Protože kultura je přenášena učením, nikoliv geneticky, kulturní znaky se mohou přenášet od jedné k dalším kulturním skupinám.

Právě prostřednictvím migrace, mezinárodních organizací se dosti kulturních pravidel internacionalizovalo. Např. římskokatolické náboženství, které je rozšířené po celém světě, ve všech zemích světa dodržuje stejné zásady své víry. Naše země je kulturně spojena zejména s Rakouskem a Německem, v důsledku mnohasetleté příslušnosti k rakouskouherské monarchii. V současné době k nám přicházejí tradice ze spojených států. Příkladem šíření některých kulturních tradic mohou být vánoce. U nás od nepaměti nosil na štědrý den dárky dětem Ježíšek je zpodobňován jako malé dítě v kolébce a dárky na vánoce mají symbolizovat dary, které on při svém narození dostal. V současné době ovšem (a právě nastává předvánoční čas) můžete v každém obchodě vidět jako symbol vánoc starého muže oblečeného v červeném obleku - santa Klause, symbol vánoc v anglosaské kultuře. Ježíšek ustupuje do pozadí.

Kulturní tradice ovšem mohou týkat mnohem menší skupiny než je celý národ, protože každý národ se skládá z menších skupin, které zachovávají své vlastní tradice (u nás Moravané, zvláště na slovácku a na Hané můžeme pozorovat rozmanitost krojů, lidových zvyků a tradic, které se diametrálně odlišují od tradic českých). Vlastní tradice mohou mít rodiny, vesnice, oblasti, sociální vrstvy. Za subkulturu můžeme také považovat příslušníky různých náboženství jako jsou židé, katolíci nebo protestanti. Všichni tito věřící mohou patřit k jedné národní kultuře, ale odlišují se svojí vírou, která má svá určitá pravidla, to je právě subkultura.

Etnocentrismus a kulturní relativismus

Jedním z okruhů, kterými se antropologie zabývá je potírat etnocentrismus, to znamená upřednostňovat vlastní kulturní hodnoty při posuzování chování a tradic lidí patřících k jiným kulturám. Etnocentrické myšlení je rozšířeno ve všech kulturách. Všude na světě si lidé myslí, hodnoty, které uznávají oni jsou nejlepší, nejsprávnější, morální a měli by je uznávat i všichni ostatní. Odlišné chování považují za divné, divošské, nemorální. Národy žijící přírodním způsobem života si sami většinou říkají lidé, kdežto ostatní okolní kmeny za lidi nepovažují. Nazývají je různými jmény, aby ukázali, že se od nich liší.

Opakem etnocentrismu je kulturní relativismus. Říká, že chování lidu určité kultury není možné v žádném případě posuzovat z pozice člověka vychovaného v kultuře jiné. Tímto způsobem může vzniknout problém. Dovedeno do extrému kulturní relativismus říká, že neexistují univerzální pravidla jako je morálka, etika, která uznávají všichni lidé jedno ze které kultury pocházejí.

Co si tedy počít s etnocentrismem a kulturním relativismem? Antropolog by měl studovat kulturní projevy a podávat jejich vysvětlení, není jeho úkolem zakazovat např. domorodcům z Nové Guineje kanibalismus. I když každý antropolog si může vybrat jaký problém bude studovat. Někteří kulturní antropologové se nezabývají problémy, které se neslučují s jejich morálními zásadami. Antropologové musí respektovat diverzitu lidské populace. Většina badatelů se snaží zachovávat neutralitu a objektivitu ke studované kultuře, ale to neznamená, antropologové mají ignorovat mezinárodní právo a morální zásady.

Obecnost a různorodost kultury

Je jednoznačné, že učení prostřednictvím kultury je jedinečným znakem hominidů. Kultura je hlavním pomocníkem člověka v přizpůsobování se nepříznivým podmínkám životního prostředí. Kultura je tedy vlastní všem lidským populacím. Také je všeobecně přijímána dnes již klasická teorie, vytvořená v devatenáctém století: o psychické jednotě lidstva. Zkráceně pojednává o biopsychologické rovnosti všech lidských populací. To znamená, že lidé jako jedinci se od sebe liší v emočních a intelektuálních schopnostech, ale všechny lidské populace mají obdobné schopnosti si vytvořit kulturu. Nehledě na fyzický vzhled nebo genetický původ, každý člověk se může kulturním tradicím naučit.

V současné době je svět tak malý, že většina populací je smíšená, izolátů je pomálu. Naši předkové se od sebe biologicky lišili, žili v různých zemích, někdy dokonce na různých kontinentech a jsou představiteli stovek kultur. Když se ale dostali do např. naší země, přijali její kulturu a tradice bez větších problémů.

Uznávat biopsychologickou jednotu lidstva ještě neznamená odmítat rozdíly mezi jednotlivými populacemi. Při studiu diverzity lidských populací v prostoru a čase antropologové rozlišují univerzálnost, obecnost a jedinečnost. Některé biologické, psychologické, sociální a kulturní znaky jsou univerzální, jsou společné všem lidem v každé kultuře. Ostatní jsou více méně obecné, společné jen některým lidským skupinám. Zbytek jsou znaky unikátní, specifické pro tu určitou skupinu.

Univerzálnost

Znaky univerzální více méně odlišují druh *Homo sapiens sapiens* od ostatních živočišných druhů. Mezi biologické znaky řadíme např. porody nezralých novorozenců, to znamená dlouhou závislost dítěte na matce, a s tím související prodloužené dětství. Možnost plodit děti v období celého roku (skrytá ovulace) a ne jen v období říje. Složitě organizovaný mozek, umožňující užívání symbolů, jazyka a nástrojů. Psychologické univerzální znaky jsou spjaté se znaky biologickými a se zkušenostmi s vývojem jedince. Např. intrauterinní vývoj, porod a vztah dětí a rodičů a možnost náhradní rodičovské péče.

Mezi sociální univerzální znaky řadíme život ve skupinách (např. v rodině). Ve všech lidských společnostech je sociální život podřízen kulturním pravidlům a závisí na sociálních vztazích. Rodinný život a zajišťování obživy patří mezi tyto znaky. Takovým kulturním znakem je exogamie a zákaz incestu. Ve všech lidských společnostech je rozlišováno blízké příbuzenství jejich členů. Tito se mezi sebou nesmí ženit a vdávat. Incest je potlačován a trestán různými způsoby ve všech kulturách. Ovšem v každé kultuře je jinak definován okruh osob podléhajících incestu. Pokud je incest zakázán, je důležitá exogamie (braní si partnera z jiné skupiny). Exogamie je považována za mezník v evoluci člověka, protože spojuje spolu různé lidské skupiny. Exogamie nebo aspoň tendence k ní můžeme pozorovat také u některých primátů. Nejnovější studie ukázaly, že také opice i vyšší primáti nedovolují rozmnožování mezi blízkými příbuznými jedinci.

Jedinečnost

Mnoho kulturních znaků je široce rozšířeno v důsledku migrací a v důsledku univerzálnosti kultury. Nehledě na to většina kultur má svá specifika. Kultury nesou ohromné množství znaků a mají ohromnou variabilitu a diverzitu. Jedinečné znaky jsou protipólem univerzálních znaků.

Neobvyklé představy a praktiky právě od sebe jednotlivé kulturní tradice odlišují. Většina kultur uctívá koloběh života počínající narozením, pubertou, svatbou, rodičovstvím a smrtí. Ale každá kultura tak činí po svém. My např. pořádáme slavné svatby a pohřby jsou již skromnější. Opačně je tomu u kmene Betsileo na Madagaskaru. Při svatbě se sejde jen sezdaný pár a několik nejbližších příbuzných. Zato pohřeb je měřítkem sociálního postavení zemřelého, jeho zásluh a měl by přilákat tisíce lidí. Lidé z kmene Betsileo říkají proč vydávat peníze za dům, když si za ně můžete postavit hrobku, kde budete navždy ve společnosti mrtvých předků? Jak se od nich lišíme my, kteří pořádáme krátké pohřby a podle nejnovějších sociologických výzkumů dokonce ubývá pohřbů s posledním rozloučením se zesnulým. Na pohřbech příslušníků kmene Betsileo nesmí chybět rituální předměty jako kosti předků a různé amulety.

Už jsem řekla, že kultury se od sebe odlišují v nespočetně znaky. Kulturní antropologie se snaží vysvětlit a přiblížit některé praktiky našemu způsobu myšlení a tak s nimi seznámit naši to znamená západní civilizaci. Na světě existuje tak obrovské množství kultur, že naše západní civilizace představuje jen jednu z jejích variant.

Obecnost

Mezi univerzálností a jedinečností kultury existuje ještě mezistupeň obecné znaky, které se vyskytují v mnoha kulturách v prostoru a čase, ale ne ve všech společnostech. Původ obecných znaků opět vidíme v migraci. Společnosti mohou sdílet společné tradice a mýty, protože je zdědili (prostřednictvím kultury) po společných předcích, z nichž vyšli. Jiné znaky z této skupiny vznikly nezávisle na sobě v několika skupinách, jejichž příslušníci se spolu nikdy nesetkali. Podobné potřeby a okolnosti vedly člověka inovovat svoji kulturu podobným způsobem. Nezávisle na sobě objevili některá kulturní přizpůsobení a vynálezy. Jednou k takovým znakům je jádrová (nukleární rodina), která se vyskytuje v mnoha kulturách, ale ne ve všech. Jedná se o skupinu vytvořenou na příbuzenské bázi rodiči a dětmi. I když my příslušníci západní civilizace ji vidíme jako něco naprosto nezbytného. Nukleární rodina neexistuje třeba v Indii u kmene Nayarů, žijících na malabarském pobřeží. Jejich domácnosti jsou řízeny ženou, ale manželé nežijí pohromadě. V jiných společnostech je rodina rozšířena o vzdálenější příbuzné jako je rozšířená rodina, klanová společnost. Ale nukleární rodina se vyskytuje ve většině přírodních národů, kteří se živí lovem a sběrem.

Mechanismy kulturní změny

Když to řeknu zjednodušeně, dva biologicky odlišné druhy se mezi sebou nemohou množit, to znamená sdílet spolu geny. Kultura ovšem spolu do kontaktu přijít mohou a mohou získat nové prvky difúzí nebo vypůjčením. Migrace je důležitým mechanismem kulturní změny a probíhala po celou dobu lidské historie, protože jednotlivé společnosti nikdy nebyly dokonale izolovány. Vždycky existoval kontakt mezi sousedními skupinami. K přímé difúzi dochází například při obchodování, exogamii, nebo při vedení válek. Je posilována když je jedna kultura pohlcována jinou, která je dominantní. Nepřímá difúze nastává tehdy, když se kulturní znak dostane od skupiny A ke skupině C skrze skupinu B, aniž by došlo k přímému kontaktu skupin A a C. V současném, moderním světě se kulturní difúze děje dnes a denně prostřednictvím médií, které spojují celý svět a událost na jednom konci světa se do večera donese na konec druhý.

Dalším procesem kulturní změny je akulturace. Znamená to změnu kulturních znaků v případě, že dvě skupiny mají spolu přímý kontakt. Prostřednictvím styku těchto kultur dochází k oboustranné výměně kulturních tradic. Často nazýváme akulturací kontakt mezi národy a jejich kulturami. Tyto kultury si sice vymění některé kulturní tradice, ale obě kultury zůstanou zachovány nezávisle. Nedojde k pohlcení jedné druhou. Příkladem akulturace může být podivná jazyková směsice, kterou si vytvářejí lidé v oblastech, kde se stýkají lidé různých kultur a jazyků. Většinou se tak dělo v důsledku obchodních styků nebo osídlování nových území. Excelentním příkladem je tzv. pidgin English – jazyková směs angličtiny a domorodých jazyků, kterou si vytvořili nejprve obyvatelé Čínských přístavů, později také na Papui Nové Guineji a v západní Africe. Při neustálém kontaktu dvou kultur si tyto mezi sebou vyměňují také způsoby oblékání, technologie výroby, hudební a taneční tradice atd. Nezávislý nápad.

To je proces, při němž lidé nacházejí řešení starých, již dávno vyřešených problémů. Lidé v různých částech světa a v různých kulturách si vytvořili nezávisle na sobě obdobné kulturní odpovědi na stejné problémy. To je jeden z důvodů proč říkáme, že skutečně existuje tzv. obecná kultura. Příkladem takové nezávislé inovace je vznik zemědělství na blízkém východě a v Mexiku. V obou oblastech se lidé setkali s nedostatkem potravy a tak začali pěstovat divoké plodiny a tak je domestikovat. To ovšem není jediný příklad. Často také významná inovace jako třeba vznik zemědělství spustí řadu dalších kulturních změn. Jak na blízkém východě tak v Mexiku vyvolal vznik zemědělství řadu změn v oblasti sociální, politické a kulturní. Změnil se vztah k majetku.

Kulturní konvergence

taky můžeme říci konvergentní kulturní vývoj (podobný). Znamená vznik podobných kulturních jevů, institucí a chování u různých skupin, jako výsledek života v obdobných přírodních podmínkách. Při dlouhodobém obývání podobného prostředí se u odlišných kultur vytvoří podobné adaptační mechanismy. Podle Juliana Stewarda (1955) bychom vznik kulturní konvergence mohli vysvětlit existencí přírodních zákonů řídících chování člověka a existencí dynamické kulturní inovace. Dokázal, že podobné kulturní inovace se objevily nezávisle na sobě v různých částech světa. Pověšinou jako inovace v důsledku změny ekonomiky nebo v jako přizpůsobení se prostředí.

Jiným důvodem pro kulturní inovaci je globalizace. Což je proces, který spojuje moderní lidstvo ekonomicky a politicky prostřednictvím médií a v důsledku nových transportních možností (Concordem v USA za 5 hodin). Příslušníci jednotlivých národů jsou zapojeni do obrovského systému oblast, národ a teď nově – svět. V důsledku toho jsou všechny kultury mnohem intenzivněji vystaveny různým stupňům destrukce, dominance, schopnosti adaptace, přežití a modifikace své národní kultury. Což vyvolává nepřetržitý celosvětový kontakt mezi jednotlivými etnickými skupinami. Lidé se schopnostmi inovace a tradiční kultury mají lepší startovní podmínky. Jsou schopny déle odolávat tlaku na jejich autonomii, identitu a

schopnost přežít. Objevují se nové formy politického systému, nové kulturní inovace, které vznikly ze setkávání všech světových kultur.